

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς, διατάξεις για θέματα ανθρώπινου δυναμικού και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, νομοθετικό πλαίσιο εκπαίδευσης των σπουδαστών/σπουδαστριών της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης για την ένταξη στον κλάδο Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών, διατάξεις για την ολοκλήρωση της μεταφοράς των δασικών υπηρεσιών στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, διατάξεις για την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας "Ελλάδα 2.0", Εθνική Σύνταξη Ομογενών, και άλλες επείγουσες διατάξεις»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε μετά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από δέκα (10) Μέρη και ογδόντα εννέα (89) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει ρυθμίσεις πολλών υπουργείων και έχει κύριους άξονες το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς, ρυθμίσεις για θέματα ανθρώπινου δυναμικού και θέματα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο εκπαίδευσης των σπουδαστών/σπουδαστριών της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, διατάξεις για την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας "Ελλάδα 2.0", τροποποιήσεις ως προς τις κρίσεις αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων και αύξηση των ορίων αποστρατείας,

2
ρύθμιση για την Εθνική Σύνταξη Ομογενών, διευθέτηση του ζητήματος των δασωθέντων αγρών, και, μεταξύ άλλων, διατάξεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου.

Το Μέρος Α΄, υπό τον τίτλο «Διατάξεις Υπουργείου Εσωτερικών» (άρθρα 1-33) διαρθρώνεται σε έξι (6) Κεφάλαια (Α΄-ΣΤ΄) και περιλαμβάνει ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών.

Ειδικότερα, με το Κεφάλαιο Α΄, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς» και αποτελείται από το ομότιτλο άρθρο 1, θεσπίζονται ρυθμίσεις για την κατάρτιση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Καταπολέμησης της Διαφθοράς (εφεξής Ε.Σ.Κ.Κ.Δ.), η οποία (κατάρτιση) εμπίπτει, σύμφωνα με το άρθρο 83 παρ. 2 του ν. 4622/2019, στην αρμοδιότητα της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (εφεξής Ε.Α.Δ.). Με το ίδιο άρθρο συνιστάται Κεντρική Επιτροπή Συντονισμού για τον συντονισμό της διαδικασίας εκπόνησης και επικαιροποίησης του Ε.Σ.Κ.Κ.Δ., στο οποίο περιλαμβάνονται και δράσεις για το Εθνικό Σύστημα Ακεραιότητας (Ε.Σ.Α.) που στοχεύει στην ενίσχυση της δημόσιας ακεραιότητας και της λογοδοσίας στους φορείς του δημόσιου τομέα.

Με το Κεφάλαιο Β΄, υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις θεμάτων ανθρώπινου δυναμικού» (άρθρα 2-8), εισάγονται ρυθμίσεις για τις αποσπάσεις προσωπικού σε γραφεία Αντιπεριφερειάρχων (άρθρο 2), για τη σύσταση και συγκρότηση Επιτροπής προς σύνταξη ενιαίου Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και Δημοτικών Υπαλλήλων (άρθρο 3), για τη μοριοδότηση της δομημένης συνέντευξης προς επιλογή Προϊσταμένων στο Δημόσιο και τους Δήμους (άρθρα 4 και 5), για την πλήρωση των θέσεων ειδικού επιστημονικού προσωπικού στον δημόσιο τομέα από επιλαχόντες προηγούμενου διαγωνισμού, χωρίς νέα προκήρυξη (άρθρο 6), και για τη στελέχωση του Τμήματος Προστασίας Ζώων Συντροφιάς της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ του Υπουργείου Εσωτερικών (άρθρο 7), και ορίζεται η ισχύς των πινάκων κατάταξης των προσληπτέων μηχανικών από την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης σε ένα έτος από τη δημοσίευσή τους (άρθρο 8).

Με το Κεφάλαιο Γ΄, υπό τον τίτλο «Ρύθμιση θεμάτων ΟΤΑ» (άρθρα 9-23) ρυθμίζονται, ιδίως, τα ακόλουθα ζητήματα: Ορίζεται ότι, αν απουσιάζουν ή κωλύονται τακτικά μέλη της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας, καλούνται τα αναπληρωματικά με τη σειρά της εκλογής τους (άρθρο 9), ρυθμίζονται θέματα λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος σε περίπτωση διαπίστωσης παραβίασης της σχετικής νομοθεσίας από τις αρμόδιες αρχές για τρίτη φορά (άρθρο 10), καθορίζεται εκ νέου το θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με την υποχρέωση των ΟΤΑ παροχής νομικής υποστήριξης

στα αιρετά όργανα αυτών ενώπιον δικαστηρίων ή δικαστικών αρχών (άρθρο 11), συνιστάται Τμήμα Εποπτείας ΟΤΑ στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής (άρθρο 12), ρυθμίζονται ζητήματα χρεωστικών ανοιγμάτων των Δήμων και των ν.π.δ.δ. αυτών στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (άρθρο 13), θέματα προϋπολογισμών των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων, καθώς και δαπανών αυτών (άρθρα 15-17), διευρύνονται οι δικαιούχοι χρηματικών επιχορηγήσεων από τους Δήμους με την προσθήκη των αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που αναπτύσσουν πολιτιστικού χαρακτήρα δραστηριότητες και έχουν την έδρα τους εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου (άρθρο 14), παρατείνονται οι προθεσμίες για την υποβολή και επεξεργασία δηλώσεων στοιχείων για τον καθορισμό επιφάνειας ή και χρήσης ακινήτου (άρθρο 18), ρυθμίζονται θέματα πληρωμής του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας κατά τη διαδικασία μεταβίβασης της κυριότητας ακινήτων (άρθρο 19), μετάθεσης του χρόνου έναρξης άσκησης ορισμένων αρμοδιοτήτων από τους Δήμους (άρθρα 20 και 21), κάλυψης δράσεων πυροπροστασίας από τους Συνδέσμους Δήμων με απευθείας κατανομή πόρων από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους και για το έτος 2022 (άρθρο 22), και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών από τους ΟΤΑ σε περίπτωση κήρυξης επαπειλούμενων περιοχών σε κατάσταση ειδικής κινητοποίησης πολιτικής προστασίας (άρθρο 23).

Με το Κεφάλαιο Δ', που φέρει τον τίτλο «Νομοθετικό πλαίσιο εκπαίδευσης των σπουδαστών/στριών της Ε.Σ.Δ.Δ.Α. για την ένταξη στον Κλάδο Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών» (άρθρα 24-28), τροποποιείται το νομοθετικό πλαίσιο εκπαίδευσης στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, εισάγονται ρυθμίσεις σχετικά με τη θεσμοθέτηση ειδικού προγράμματος εκπαίδευσης για την ένταξη σπουδαστών/σπουδαστριών στον Κλάδο Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών (άρθρο 24), τον ορισμό του αριθμού των σπουδαστών/σπουδαστριών ανά ειδικότητα που θα παρακολουθούν το εν λόγω πρόγραμμα (άρθρο 25), τη διαδικασία καθορισμού των προϋποθέσεων συμμετοχής σε αυτό (άρθρο 26) και τα κριτήρια διορισμού όσων ολοκληρώνουν επιτυχώς το πρόγραμμα στις προβλεπόμενες θέσεις (άρθρα 27-28).

Με το Κεφάλαιο Ε', υπό τον τίτλο «Λοιπές ρυθμίσεις Υπουργείου Εσωτερικών» (άρθρα 29-31), ρυθμίζονται θέματα Συνοριακών Σταθμών (άρθρο 29) και προσωπικού των Ανώτατων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών Θεσσαλονίκης και Βελλάς Ιωαννίνων, το οποίο μεταφέρεται αυτοδικαίως στα Πανεπιστήμια Μακεδονίας και Ιωαννίνων αντίστοιχα (άρθρο 30), και παρατείνεται έως την 30ή.6.22 η δυνατότητα ανάθεσης από τους ΟΤΑ δημοσίων συμβάσεων για την προμήθεια υλικών με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, χωρίς προη-

γούμενη δημοσίευση, προς αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης η οποία προκλήθηκε από τον κορωνοϊό COVID-19 (άρθρο 31).

Με το Κεφάλαιο ΣΤ´, υπό τον τίτλο «Τελικές διατάξεις» (άρθρα 32-33), θεσπίζονται μεταβατικές διατάξεις για τη λειτουργία των οικονομικών επιτροπών των Περιφερειών με τη συμμετοχή αναπληρωματικών μελών (άρθρο 32), και καταργείται το άρθρο 52 παρ. 4 του ν. 4674/2020 για τη νομική υποστήριξη των αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης (άρθρο 33).

Με το μέρος Β´, υπό τον τίτλο «Διατάξεις για την ολοκλήρωση της μεταφοράς των δασικών υπηρεσιών στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας» (άρθρα 34-42), ρυθμίζονται επί μέρους ζητήματα για τη μετάβαση των Δασικών Υπηρεσιών των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της Χώρας στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ειδικότερα, ενημερώνεται η κείμενη νομοθεσία μετά τη σύσταση της Γενικής Γραμματείας Δασών (άρθρο 34), οι Γενικές Διευθύνσεις Δασών μετονομάζονται σε Επιθεωρήσεις Εφαρμογής Δασικής Πολιτικής (άρθρο 35), ανατίθενται στις Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών και στους προϊστάμενους τους αρμοδιότητες οικονομικών υπηρεσιών, επιπλέον των ήδη ασκούμενων αρμοδιοτήτων τους (άρθρα 36-37), τα Γραφεία Διοικητικού Λογιστικού των Δασικών Τμημάτων των Διευθύνσεων Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών μετονομάζονται σε Τμήματα Υποστηρικτικής Λειτουργίας των Επιθεωρήσεων Εφαρμογής Δασικής Πολιτικής (άρθρο 38), προβλέπονται οι σχετικές διαπιστωτικές πράξεις ως προς τη μεταφορά και κατάταξη του μεταφερόμενου προσωπικού (άρθρο 39), ορίζεται ότι η μεταβίβαση της υλικοτεχνικής υποδομής των μεταφερόμενων υπηρεσιών απαλλάσσεται από φόρους ή άλλες επιβαρύνσεις (40), οι Διευθύνσεις Αγροτικών Υποθέσεων υπάγονται διοικητικά στις Γενικές Διευθύνσεις Χωροταξικής και Περιβαλλοντικής Πολιτικής των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, οι οποίες μετονομάζονται σε Γενικές Διευθύνσεις Χωροταξικής Περιβαλλοντικής και Αγροτικής Πολιτικής (άρθρο 41), και ορίζεται μεταβατική διάταξη που ρυθμίζει την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των μεταφερόμενων υπηρεσιών (άρθρο 42).

Το Μέρος Γ´, υπό τον τίτλο «Διατάξεις Υπουργείου Οικονομικών» (άρθρα 43-52), διαρθρώνεται σε τρία (3) Κεφάλαια. Το Κεφάλαιο Α´ (άρθρα 43-46) περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρο 43), την παρακολούθηση και τον συντονισμό των μεταρρυθμίσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρο 44), τη δυνατότητα ανοίγματος ειδικών δεσμευμένων καταπιστευτικών λογαριασμών (escrow accounts) σε εμπορικές τράπεζες η οποία παρέχεται στους δικαιούχους χρηματοδότησης (άρθρο 45), και ρυθμίσεις σχετικά με τις δανειακές συμβάσεις που συνά-

πτονται επ' ονόματι ή/και για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου, μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων, με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρο 46). Με το Κεφάλαιο Β', υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων» (άρθρα 47-49), εισάγεται ερμηνευτική διάταξη ως προς τις ατέλειες των οποίων απολαύει το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (άρθρο 47), θεσπίζεται η δυνατότητα ηλεκτρονικής σύστασης χρηματικών παρακαταθηκών στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (άρθρο 48), και νομιμοποιούνται, αναδρομικά, έως του ποσοστού ογδόντα επί τοις εκατό (80%), διενεργηθείσες δαπάνες προς τους Επιθεωρητές του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων (άρθρα 49). Με το Κεφάλαιο Γ', υπό τον τίτλο «Άλλες διατάξεις» (άρθρα 50-52), εισάγεται ερμηνευτική διάταξη της περίπτωσης (i) της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του π.δ. 97/2011 (άρθρο 50), ορίζεται νέα προθεσμία, έως τις 30.4.2022, για την υποβολή του πορίσματος της επιτροπής αναφορικά με τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος χορήγησης του επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας, συνιστάται μόνιμη επιτροπή γνωμοδοτικού χαρακτήρα για τα σχετικά ζητήματα (άρθρο 51), και μειώνεται το ποσό που παρακρατείται από τους αποδιδόμενους στους Ο.Τ.Α. Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους, σε περίπτωση που δεν ολοκληρώσουν την αποπληρωμή του συνόλου των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους (άρθρο 52).

Με το Μέρος Δ', υπό τον τίτλο «Διατάξεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας» (άρθρα 53-59), αυξάνονται τα όρια ηλικίας για την αποστρατεία των αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων βαθμών Υποστράτηγου έως Συνταγματάρχη και αντίστοιχων των άλλων Κλάδων (άρθρο 53), καθιερώνεται η υποχρέωση της κατ' έτος κρίσης αξιωματικών βαθμού Συνταγματάρχη και αντίστοιχων (άρθρο 54), εξομοιώνεται ο καταληκτικός βαθμός των Αξιωματικών του Κοινού Σώματος Στρατιωτικών Δικαστικών Γραμματέων με αυτόν του Υποστράτηγου (άρθρο 55), προστίθεται στις κατηγορίες των κρίσεων η κρίση «μη διατηρητέοι» για όσους αξιωματικούς έχουν τεθεί Εκτός Οργανικών Θέσεων, και δεν θεωρούνται κατάλληλοι για την αποτελεσματική ενάσκηση των καθηκόντων του βαθμού τους (άρθρο 56), προβλέπεται ότι οι Συνταγματάρχες και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων είναι δυνατόν να κριθούν ως «διατηρητέοι» μέχρι τις επόμενες τακτικές κρίσεις (άρθρο 57), παρατείνεται η ισχύς του πίνακα επιτυχόντων για την πλήρωση κενών θέσεων Ανθυπολογαχών Στρατιωτικών Δικαστικών Γραμματέων (άρθρο 58), και εισάγονται μεταβατικές διατάξεις (άρθρο 59).

Το Μέρος Ε', υπό τον τίτλο «Εθνική σύνταξη ομογενών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων» (άρθρα 60-65), διαρθρώνεται σε δύο Κεφάλαια. Με το Κεφάλαιο Α', υπό τον

6
τίτλο «Εθνική σύνταξη ομογενών», διευκολύνεται η απονομή πλήρους εθνικής σύνταξης για στους ομογενείς με αλβανική ιθαγένεια και στους ομογενείς που προέρχονται από την πρώην Σοβιετική Ένωση (άρθρο 60). Με το Κεφάλαιο Β΄, που φέρει τον τίτλο «Άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων» (άρθρα 61-65), παρατείνεται το πρόγραμμα επανειδίκευσης, κατάρτισης και απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας για πρώην εργαζομένους της εταιρείας «Θράκη Α.Ε.» (άρθρο 61), καθιερώνεται το ακατάσχετο των επιδοτήσεων που λαμβάνουν οι εργαζόμενοι γονείς λόγω νόσησης των τέκνων τους (άρθρο 62), παρέχεται κατ' εξαίρεση ασφαλιστική ικανότητα, για την περίοδο από 1.3.2022 έως 28.2.2023, σε μη μισθωτούς ασφαλισμένους που έχουν οφειλές στον e-ΕΦΚΑ (άρθρο 63), τροποποιείται το άρθρο 52 του ν. 4837/2021 περί της ημιαυτόνομης διαβίωσης σε διαμερίσματα, των ατόμων δεκαπέντε ετών και άνω που διαβιούν σε Μονάδες Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας (άρθρο 64), και προβλέπεται η κάλυψη από τον τακτικό προϋπολογισμό των δαπανών για τη λειτουργία του τηλεφωνικού κέντρου 1555 (άρθρο 65).

Με το Μέρος ΣΤ΄, υπό τον τίτλο «Διατάξεις Υπουργείου Υγείας» (άρθρα 66-71), καθορίζεται η διαδικασία εγκρίσεων σκοπιμότητας που αφορούν την παροχή υπηρεσιών για τη βελτίωση κτηριακών υποδομών του Υπουργείου Υγείας (άρθρο 66), ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την πραγματοποίηση έργων σε δημόσιες υποδομές υγείας (άρθρο 67), παρατείνεται η θητεία των οργάνων διοίκησης των Υγειονομικών Περιφερειών της Χώρας (άρθρο 68), καθιερώνεται η δυνατότητα αναγνώρισης προϋπηρεσίας ειδικευμένων ιατρών σε συγκεκριμένες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 69), παρατείνεται η εξαίρεση των νοσοκομείων του Εθνικού Συστήματος Υγείας από τη διαδικασία εκκαθάρισης για την υποβολή των δαπανών τους προς τον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (άρθρο 70) και καθορίζεται το πλαίσιο για την πραγματοποίηση της άσκησης ειδικευόμενων νοσηλευτών (άρθρο 71).

Με το Μέρος Ζ΄, υπό τον τίτλο «Διατάξεις Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας» (άρθρα 72-80), ρυθμίζεται η οριοθέτηση, η πολεοδομία και η επέκταση προϋφιστάμενων του 1923 οικισμών, καθώς και οικισμών με πληθυσμό κάτω των δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων που φέρονται απογεγραμμένοι ως αυτοτελείς σε απογραφή προ του έτους 1983 (άρθρο 72), ρυθμίζονται ζητήματα χρήσεων γης σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεως και εκτός των ορίων των νομίμως υφιστάμενων οικισμών προ του έτους 1923, που στερούνται ρυμοτομικού σχεδίου, αλλά στις οποίες έχουν καθορισθεί χρήσεις γης (άρθρο 73), παρατείνεται η προθεσμία ηλεκτρονικής υποβολής δικαιολογητικών για την υπαγωγή αυθαίρετων κατασκευών στο προϋφιστάμενο νομοθε-

7
τικό πλαίσιο (άρθρο 74), ρυθμίζονται ζητήματα έγκρισης από την Υπηρεσία Δόμησης παρεκκλίσεων για κτήρια κοινής ωφέλειας (άρθρο 75), παρατείνεται η προθεσμία ηλεκτρονικής υποβολής δικαιολογητικών για την υπαγωγή αυθαίρετων κατασκευών στον ν. 4495/2017 (άρθρο 76), και προστίθεται περίπτωση αυθαίρετων κατασκευών που υπάγονται στις διατάξεις περί αναστολής κυρώσεων του ν. 4495/2017. Επίσης, παρατείνεται η προθεσμία έκδοσης της οικοδομικής άδειας νομιμοποίησης στις περιπτώσεις νομιμοποίησης αυθαίρετων κατασκευών (άρθρο 78), ορίζεται ότι οι ενισχύσεις που καταβάλλονται στο πλαίσιο των δράσεων για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης δεν κατάσχονται, δεν υπόκεινται σε παρακρατήσεις και δεν συμψηφίζονται με βεβαιωμένα χρέη στο Δημόσιο εν γένει (άρθρο 79), και αντικαθίσταται το άρθρο 67 του ν. 998/1979 που αφορά τους δασωθέντες αγρούς (άρθρο 80).

Το Μέρος Η΄, που φέρει τον τίτλο «Διατάξεις Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου» (άρθρα 81-85), περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αιτήματος μετάκλησης πολιτών τρίτων χωρών για προσωρινή απασχόληση στην αγροτική οικονομία (άρθρο 81), τη διαδικασία εισδοχής και την παροχή άδειας διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών, με σκοπό την εποχική εργασία (άρθρα 82-83), την παράταση των συμβάσεων του προσωπικού που απασχολείται στην υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (άρθρο 84), και την παράταση συμβάσεων εργασίας που συνήφθησαν στο πλαίσιο προγράμματος σχετικού με τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και την κάλυψη υγειονομικών αναγκών των προσφύγων και μεταναστών (άρθρο 85).

Διά του Μέρους Θ΄, που φέρει τον τίτλο «Λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις» (άρθρα 86-88), παρατείνεται η προθεσμία προσαρμογής των καταστατικών των Αγροτικών Συνεταιρισμών (άρθρο 86), ρυθμίζεται το ζήτημα της υπαγωγής της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ» στις διατάξεις περί δημόσιου λογιστικού (άρθρο 87) και προβλέπεται η παράταση της μηνιαίας αποζημίωσης υπηρεσίας αλλοδαπής του Προϊσταμένου/Πρέσβη της Πρεσβείας Τριπόλεως (άρθρο 88).

Στο Μέρος Ι΄ (άρθρο 89) ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 3

Με την προτεινόμενη ρύθμιση διευρύνεται η συγκρότηση της Επιτροπής Κωδικοποίησης του άρθρου 14 του ν. 3242/2004, σε περίπτωση σύνταξης ε-
ναιίου Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και

Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και Δημοτικών Υπαλλήλων, με τη συμμετοχή του Νομικού Συμβούλου του Κράτους στο Υπουργείο Εσωτερικών επί θεμάτων Ο.Τ.Α., Προϊσταμένων Διευθύνσεων και Τμημάτων Προσωπικού στους ΟΤΑ, εκπροσώπων των εργαζομένων στους ΟΤΑ και εκπροσώπων της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας. Δεν συμπεριελήφθησαν, ενδεχομένως εκ παραδρομής, στη συγκρότηση της ως άνω Επιτροπής ο Γενικός Γραμματέας αρμόδιος για θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ο Γενικός Διευθυντής αρμόδιος για θέματα Διοίκησης (προσωπικού) της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 253 παρ. 1 του ν. 3852/2010, «Για όσα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων των περιφερειών δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση στις διατάξεις του παρόντος και μέχρι την κατάρτιση Ενιαίου Κώδικα Υπηρεσιακής Κατάστασης Υπαλλήλων της Αυτοδιοίκησης, εφαρμόζονται, αναλόγως, οι οικείες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως ισχύουν, καθώς και οι διατάξεις των ν. 3839/2010, 3801/2009 (ΦΕΚ 163 Α΄) και του π.δ. 410/1988 (ΦΕΚ 191 Α), όπως ισχύουν». Η ανωτέρω ρύθμιση παραπέμπει, δηλαδή, για τα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού των Περιφερειών στις ρυθμίσεις του Υπαλληλικού Κώδικα, με την επιφύλαξη ειδικότερων ρυθμίσεων στον ν. 3852/2010, και αναφέρεται σε Ενιαίο Κώδικα Υπηρεσιακής Κατάστασης Υπαλλήλων της Αυτοδιοίκησης. Υπό το φως των ανωτέρω, η προτεινόμενη ρύθμιση και το άρθρο 253 παρ. 1 του ν. 3852/2010 χρήζουν ενδεχομένως εναρμόνισης, ώστε να αποσαφηνισθεί αν οι δημοτικοί υπάλληλοι θα υπαχθούν σε ενιαίο Κώδικα Υπηρεσιακής Κατάστασης με τους Δημοσίους Υπαλλήλους ή στον Ενιαίο Κώδικα Υπηρεσιακής Κατάστασης Υπαλλήλων της Αυτοδιοίκησης.

2. Επί των άρθρων 4 και 5

Συμφώνως προς τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, που αφορούν τη μοριοδότηση δομημένης συνέντευξης για την επιλογή Προϊσταμένων στη Δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, «Η τελική μοριοδότηση της συνέντευξης κάθε υποψηφίου προκύπτει από τον μέσο όρο των βαθμών των μελών του αρμόδιου Συμβουλίου. Σε περίπτωση που υποψήφιος λαμβάνει τελική μοριοδότηση στη συνέντευξη μικρότερη του 500 κατά τα ως άνω οριζόμενα, αποκλείεται από την περαιτέρω διαδικασία ανεξαρτήτως από τον συνολικό αριθμό μορίων που συγκεντρώνει σύμφωνα με την παρ. 4 και δεν συμπεριλαμβάνεται στον οικείο πίνακα φθίνουσας σειράς κατάταξης που καταρτίζεται κατά τα οριζόμενα στην περ. στ΄ της παρ. 6 του άρθρου 89. Το περιεχόμενο της συνέντευξης με τα κρίσιμα και ουσιαστικά σημεία της αναφέρεται συνοπτικά στο πρακτικό του Συμβουλίου, το οποίο είναι στη διάθεση όλων των υποψηφίων και η μοριοδότηση για τον υποψήφιο αιτιολογείται

συνοπτικά από κάθε μέλος ως προς κάθε ένα από τα δύο σκέλη της συνέντευξης (...) Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται η διαδικασία διεξαγωγής της δομημένης συνέντευξης και κάθε άλλο σχετικό θέμα».

Κατά τα ανωτέρω, η συνέντευξη δύναται να λειτουργεί ως λόγος αποκλεισμού ενός υποψηφίου, σε περίπτωση κατά την οποία η τελική βαθμολογία από τη συνέντευξη είναι μικρότερη των 500 μορίων, ανεξαρτήτως του συνολικού αριθμού μορίων που αυτός συγκεντρώνει. Λόγω της βαρύτητας, συνεπώς, του κριτηρίου αυτού, και λαμβανομένης υπόψη της πάγιας νομολογίας του ΣτΕ (1713/2016, ΣτΕ 3501/2013. Βλ. και ΠΕ 281/2005), σύμφωνα με την οποία, «Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η προφορική συνέντευξη πρέπει να διεξάγεται με συνθήκες που να εξασφαλίζουν αφ' ενός τη διαφάνεια και αφ' ετέρου τη δυνατότητα δικαστικού ελέγχου της κρίσης των διοικητικών οργάνων», θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο η συνοπτική αιτιολογία στην οποία αναφέρεται η προτεινόμενη ρύθμιση να καλύπτει και τον αποκλεισμό του υποψηφίου από την περαιτέρω διαδικασία.

3. Επί του άρθρου 15 παρ. 2

Με την προτεινόμενη ρύθμιση ορίζεται ότι «Σε περιπτώσεις αδυναμίας κάλυψης λειτουργικών ή επενδυτικών αναγκών των υπηρεσιών ανταποδοτικού χαρακτήρα, κατά την κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού του έτους 2022, η οικονομική επιτροπή του Δήμου δύναται να συντάσσει το σχέδιο του προϋπολογισμού ή να εισηγείται την αναμόρφωση αυτού, με μεταφορά πάσης φύσεως ανειδίκευτων πιστώσεων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων της παρ. 1, ώστε να διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών αυτών. Η απόφαση της οικονομικής επιτροπής και η σχετική απόφαση τεχνικού προγράμματος, όπου απαιτείται, αποτελούν δεσμευτική εισήγηση για την κατάρτιση ή αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό συμβούλιο».

Εν προκειμένω, η αναφορά σε «ανειδίκευτες πιστώσεις» δεν είναι δόκιμη. Μάλλον εννοούνται πιστώσεις, οι οποίες δεν έχουν δεσμευθεί σε συγκεκριμένο κωδικό του προϋπολογισμού των Δήμων. Θα μπορούσε, ενδεχομένως, να χρησιμοποιηθεί ο όρος «γενικές πιστώσεις».

4. Επί του άρθρου 19

Με την προτεινόμενη ρύθμιση ορίζεται ότι, σε περίπτωση μεταβίβασης κυριότητας ακινήτου για οποιαδήποτε αιτία και προ της υπογραφής του συμβολαίου, απαιτείται βεβαίωση περί μη οφειλής Τέλους Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π.), άλλως η συμβολαιογραφική πράξη είναι άκυρη. Η βεβαίωση αναζη-

τείται αυτεπάγγελτα από τον συμβολαιογράφο ή προσκομίζεται από τον πωλητή, εκδίδεται εντός τριών (3) ημερών με βάση τα στοιχεία που τηρεί ηλεκτρονικά ο δήμος και ισχύει για ένα (1) έτος από την έκδοσή της. Η βεβαίωση που χορηγεί ο δήμος δύναται να είναι και ψηφιακή και να χρησιμοποιείται και για την ηλεκτρονική μεταβίβαση του ακινήτου. Εναλλακτικά, αν το επιθυμεί ο μεταβιβάζων ή ο αποκτών ή σε περίπτωση που υφίσταται αδυναμία έκδοσης της ανωτέρω βεβαίωσης εντός τριών (3) ημερών για οποιονδήποτε λόγο, ο μεταβιβάζων ή ο αποκτών έχουν τη δυνατότητα να καταβάλουν στον συμβολαιογράφο κατά τον χρόνο σύναψης του συμβολαίου, ως εγγύηση μέχρι την εκκαθάριση της οφειλής, ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό τρία τοις χιλίοις (3%) επί της αξίας πώλησης του ακινήτου. Το ποσό αυτό αποδίδεται από τον συμβολαιογράφο μέσω ηλεκτρονικής τραπεζικής στον δήμο για λογαριασμό του αγοραστή. Το αποδεικτικό κατάθεσης του ποσού του πρώτου εδαφίου επέχει θέση βεβαίωσης περί μη οφειλής Τ.Α.Π. Οι δήμοι υποχρεούνται να αναρτούν στην ιστοσελίδα τους τους λογαριασμούς κατάθεσης των ανωτέρω ποσών, καθώς και σχετικές οδηγίες για τους ενδιαφερόμενους. Εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών (3) μηνών από την κατάθεση της εγγύησης, η ταμειακή υπηρεσία του δήμου προβαίνει σε εκκαθάριση της οφειλής του Τ.Α.Π. και είτε βεβαιώνει και εισπράττει το υπόλοιπο της οφειλής με βεβαιωτικούς καταλόγους, είτε επιστρέφει εντός δέκα (10) ημερών ως αχρεωστήτως καταβληθέν το τυχόν επιπλέον ποσό που καταβλήθηκε ως εγγύηση. Η εκκαθάριση ανατρέχει σε βάθος πενταετίας. Τυχόν οφειλές πέραν της πενταετίας δεν αναζητούνται και δεν βεβαιώνονται. Σε περίπτωση οφειλής, ο μεταβιβάζων ή ο αποκτών υποχρεούται να εξοφλήσει το υπόλοιπο ποσό είτε εφάπαξ εντός τριάντα (30) ημερών, είτε σε έως έξι (6) ισόποσες μηνιαίες δόσεις με ελάχιστο ποσό μηνιαίας δόσης τα πενήντα (50) ευρώ, άλλως εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ν.δ. 356/1974). Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών και τη σύμφωνη γνώμη του δημάρχου, μπορεί να αποφασίζεται η αναστολή της υποχρέωσης υποβολής της ανωτέρω βεβαίωσης περί μη οφειλής Τ.Α.Π. για τη μεταβίβαση της κυριότητας των πάσης φύσεως ακινήτων.

Επί των ανωτέρω επισημαίνονται τα εξής:

α) Η αναφορά σε «πώληση», «πωλητή» και «αγοραστή» δεν ακριβολογεί, διότι αιτία της εκποιητικής δικαιοπραξίας με την οποία επέρχεται η μεταβίβαση της κυριότητας του ακινήτου μπορεί να είναι η πώληση, μπορεί να είναι, όμως, άλλη υποσχετική δικαιοπραξία, όπως δωρεά, γονική παροχή κ.λπ. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν οι όροι «μεταβιβάζων» και «αποκτών», για να καλυφθούν και τα ανωτέρω ενδεχόμενα.

β) Συνεπεία των ανωτέρω, ο προσδιορισμός του ύψους της εγγύησης δεν μπορεί να γίνεται μόνο εν αναφορά προς «την αξία της πώλησης», διότι δεν καλύπτονται, με τον τρόπο αυτόν, οι χαρακτηριστικές δικαιοπραξίες. Υπό το φως των ανωτέρω, η προτεινόμενη ρύθμιση χρήζει συμπλήρωσης με τον ορισμό τρόπου υπολογισμού του ύψους της εγγύησης για τις δικαιοπραξίες πέραν της πωλήσεως.

γ) Σύμφωνα με την προτεινόμενη ρύθμιση, εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών μηνών από την κατάθεση της εγγύησης, η ταμειακή υπηρεσία του Δήμου προβαίνει σε εκκαθάριση της οφειλής του Τ.Α.Π. και είτε βεβαιώνει και εισπράττει το υπόλοιπο της οφειλής με βεβαιωτικούς καταλόγους, είτε επιστρέφει στον μεταβιβάζοντα ή τον αποκτώντα, εντός δέκα ημερών, ως αχρεωστήτως καταβληθέν, το τυχόν επιπλέον ποσό που καταβλήθηκε ως εγγύηση. Η προτεινόμενη ρύθμιση δεν ορίζει ότι το ποσό της εγγύησης που επιστρέφεται ως αχρεωστήτως καταβληθέν επιστρέφεται εντόκως. Συναφώς επισημαίνονται τα εξής:

Κατά την πάγια νομολογία του ΣτΕ (686/2020, 2737/2020, 412/2018, 2083/2017, 64/2015, 4055/2014), «Η αχρεώστητη καταβολή φόρου συνεπάγεται την καταβολή τόκων επί του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού φόρου ως αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας του αχρεωστήτως καταβαλόντος τον φόρο λόγω μειώσεως της περιουσίας του κατά το ποσό του αχρεωστήτως καταβληθέντος φόρου (...). Η υποχρέωση του Δημοσίου για καταβολή τόκων για χρέος του [διοικουμένου], το οποίο απορρέει από την υποχρέωσή του να επιστρέψει καταβληθέντες φόρους κλπ., είναι παρεπόμενη του ανωτέρω χρέους (...). Για αξιώσεις του φορολογουμένου προς επιδίκαση τόκων κατά την επιστροφή φόρων κλπ. αχρεωστήτως καταβληθέντων ισχύουν οι ειδικές ρυθμίσεις του άρθρου 3 του ν. 2120/1993 και του άρθρου 21 του Κώδικα των νόμων περί δικών του Δημοσίου. Ως εκ τούτου, για το ζήτημα αυτό δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 340 έως 346 και 910-911 του Αστικού Κώδικα». Διαλαμβάνεται επίσης, στις ανωτέρω αποφάσεις, ιδίως στην υπ' αριθμ. 686/2020, εκτενής ανάλυση αναφορικά με την αφετηρία της τοκοφορίας, διότι «ακάλυπτο μακρό χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο φορολογούμενος υφίσταται μη νομίμως περιουσιακή ζημία και του οποίου χρονικού διαστήματος η διάρκεια εξαρτάται από γεγονότα που ευρίσκονται εκτός του πεδίου επιρροής του, όπως είναι κυρίως ο χρόνος συζήτησεως της υποθέσεως και της δημοσιεύσεως και κοινοποιήσεως της αποφάσεως, είναι ασύμβατη τόσο με το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος περί ισότητας των πολιτών ενώπιον των δημοσίων βαρών, όσο και με τα άρθρα 17 παρ.1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ περί προστασίας της ιδιοκτησίας (...). Παρόμοια είναι και η πάγια νομο-

λογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), σύμφωνα με την οποία, αν κράτος μέλος εισέπραξε φόρους κατά παράβαση των κανόνων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ιδιώτες έχουν δικαίωμα, απορρέον από το ίδιο το ενωσιακό δίκαιο, να τους επιστραφεί όχι μόνον ο αχρεωστήτως καταβληθείς φόρος, αλλά και τα αμέσως σχετιζόμενα με αυτόν τον φόρο ποσά τα οποία το εν λόγω κράτος εισέπραξε ή παρακράτησε, όπως οι σχετικοί τόκοι. Ελλείπει ενωσιακής νομοθεσίας, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει τις προϋποθέσεις καταβολής των εν λόγω τόκων, περιλαμβανομένων των ρυθμίσεων που αφορούν στο επιτόκιο και τον τρόπο υπολογισμού τους, οι οποίες πρέπει να συνάδουν προς τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας του ενωσιακού δικαίου. (βλ. ιδίως απόφαση της 23ης Απριλίου 2020 στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις *Sole-Mizo Zrt. C 13/18* και *Dalmandi Mezőgazdasági Zrt. C 126/18*, σκ. 34-37, αναφορικά με την επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντος ΦΠΑ. Επίσης, αποφάσεις της 18-4-2013, C-565/2011, *Mariana Irimie*, σκ. 21-26 και 27-28, της 19-7-2012, C-591/2010, *Littlewoods Retail*, σκ. 24-34 και την σε αυτές παρατιθέμενη νομολογία).

δ) Όπως προαναφέρθηκε, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών και τη σύμφωνη γνώμη του δημάρχου, μπορεί να αποφασίζεται η αναστολή της υποχρέωσης υποβολής της ανωτέρω βεβαίωσης περί μη οφειλής Τ.Α.Π. για τη μεταβίβαση της κυριότητας των πάσης φύσεως ακινήτων. Εν προκειμένω, τίθεται το ερώτημα έως πότε αναστέλλεται η υποχρέωση υποβολής της βεβαίωσης Τ.Α.Π., άλλως θα μπορούσε να καταλήξει στην απαλλαγή του μεταβιβάζοντος από την υποχρέωση προσκόμισής της. Το ενδεχόμενο αυτό θα μπορούσε, θεωρητικώς, να ωφελήσει τον οφειλέτη Τ.Α.Π. και μεταβιβάζοντα λόγω της, κατ' αποτέλεσμα, αναστολής, στην πράξη, της υποχρέωσης καταβολής του τέλους εξαιτίας αδυναμίας (έγκαιρου) προσδιορισμού της από τον οικείο Δήμο. Στην τελευταία αυτή περίπτωση θα μπορούσαν, υπό προϋποθέσεις, να τεθούν ακόμη και ζητήματα ενδεχόμενης άνισης μεταχείρισης των διοικουμένων από Δήμο σε Δήμο, αλλά και εντός του ίδιου Δήμου, λόγω της έλλειψης κριτηρίων και της μη παράθεσης σχετικής αιτιολογίας για την «αναστολή της υποχρέωσης υποβολής της ανωτέρω βεβαίωσης».

5. Επί του άρθρου 24

α. Διά του άρθρου 24 του νομοσχεδίου τροποποιείται η παρ. 3 του άρθρου 15 του π.δ. 57/2007 (Α' 59), προκειμένου να εναρμονισθεί το νομοθετικό πλαίσιο της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

(Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) με τον ν. 4622/2019 (Α' 133). Ειδικότερα, προβλέπεται η δημιουργία ειδικού προγράμματος εκπαίδευσης των σπουδαστών/σπουδαστριών για την ένταξη στον Κλάδο Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών. Σύμφωνα με την προτεινόμενη ρύθμιση, «[σ]την τρίτη φάση το κάθε τμήμα προετοιμάζει τους σπουδαστές/τριες για τις θέσεις που προορίζονται, ενώ παράλληλα λειτουργεί ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης σπουδαστών/τριών για την ένταξη τους στον κλάδο Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών, με σκοπό την περαιτέρω εξειδίκευσή τους για την πλήρωση των αντίστοιχων θέσεων, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 105 του ν. 4622/2019 (Α' 133)». Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, η επιτυχής ολοκλήρωση του ειδικού προγράμματος ορίζεται ως αναγκαία προϋπόθεση για την ένταξη των αποφοίτων στον Κλάδο Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών.

Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 105 παρ. 1 του ως άνω νόμου προβλέπει ότι οι θέσεις του Κλάδου Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών της Διοίκησης «(...) καλύπτονται με διορισμό, κατόπιν απόφασης του αρμόδιου για θέματα δημόσιας διοίκησης υπουργού, μετά την αποφοίτηση από Τμήματα της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης». Ερωτάται αν, για λόγους νομοτεχνικής πληρότητας, θα πρέπει να επέλθει σχετική τροποποίηση και στο ως άνω άρθρο 105 παρ. 1, προκειμένου να προκύπτει με σαφήνεια ότι η κάλυψη των ως άνω θέσεων με διορισμό αποφοίτων της Ε.Σ.Δ.Δ.Α. δεν αφορά το σύνολο των επιτυχώς αποφοιτησάντων, αλλά μόνο σπουδαστές/σπουδαστριες που αποφοιτούν επιτυχώς από το ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του παρόντος.

β. Με την προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 24 του παρόντος νομοσχεδίου παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εσωτερικών για την έκδοση απόφασης, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Κ.Δ.Δ.Α., διά της οποίας «(...) ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εισαγωγής των σπουδαστών/στριών που φοιτούν στο ειδικό πρόγραμμα, ο τρόπος υλοποίησης, το περιεχόμενο και οι κύριες θεματικές ενότητες του ειδικού προγράμματος, η διαδικασία της εξέτασης και της πιστοποίησης, ο τύπος του πιστοποιητικού που χορηγείται, η διαδικασία αποφοίτησης και κατάληψης των θέσεων ανά ειδικότητα του κλάδου Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος». Παρατηρείται σχετικά ότι, όπως γίνεται δεκτό και στη νομολογία, όταν παρέχεται εξουσιοδότηση για την έκδοση κανονιστικών πράξεων κατ' άρθρον 43 παρ. 2 Σ, για τη ρύθμιση ειδικότερου θέματος, απαιτείται «να περιέχει το νομοθετικό κείμενο όχι απλώς τον καθ' ύλην προσδιορισμό του αντικειμένου της εξουσιοδότησης, αλλά, επί πλέον και την ουσιαστική ρύθμισή του, έστω και σε γενικό, ορισμένο, όμως, πλαίσιο σύμφωνα προς το οποίο θα ενεργήσει η

Διοίκηση προκειμένου να ρυθμίσει τα μερικότερα θέματα» (ΕυΨ. Πρεβεδούρου, Ερμηνεία άρθρου 43 του Συντάγματος, σε Φ. Σπυρόπουλος/Ξ. Κοντιάδης/Χ. Ανθόπουλος/Γ. Γεραπετρίτης, Σύνταγμα Κατ' άρθρο ερμηνεία, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2017, σελ. 899, με παραπομπή στις ΣτΕ Ολ. 1101/2002, Ολ. 2815/2004. Βλ., επίσης, Αντ. Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, 2020, παρ. 440, σελ. 464-466). Θα μπορούσαν, ενδεχομένως, για την πληρότητα της ρύθμισης, να περιληφθούν στην εξουσιοδοτική διάταξη ειδικότερες κατευθύνσεις ως προς τις προϋποθέσεις εισαγωγής των σπουδαστών/σπουδαστριών της Ε.Σ.Δ.Δ.Α. στο ειδικό πρόγραμμα και ως προς τα κριτήρια κατάληψης των θέσεων του Κλάδου Π.Ε. Επιτελικών Στελεχών της Διοίκησης.

6. Επί των άρθρων 35 έως 37

Με το άρθρο τρίτο της από 13.8.2021 πράξης νομοθετικού περιεχομένου, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4824/2021, μεταφέρθηκαν στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ως περιφερειακές υπηρεσίες, οι Δασικές Υπηρεσίες των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της Χώρας. Συγκεκριμένα, μεταφέρθηκαν οι Γενικές Διευθύνσεις Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων, όσον αφορά τις ασκούμενες αρμοδιότητες του τομέα δασών, μετονομαζόμενες σε Γενικές Διευθύνσεις Δασών, οι Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών, οι Διευθύνσεις Δασών, οι Διευθύνσεις Αναδασώσεων και τα Δασαρχεία. Οι ανωτέρω υπηρεσίες υπάγονται απευθείας στον Γενικό Γραμματέα Δασών, μετά τη σύσταση της αντίστοιχης Γενικής Γραμματείας με το άρθρο 1 του π.δ. 6/2022.

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, αφενός, οι Γενικές Διευθύνσεις Δασών μετονομάζονται σε Επιθεωρήσεις Εφαρμογής Δασικής Πολιτικής, οι οποίες αποτελούν οργανωτικές δομές επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης (άρθρο 35 του νομοσχεδίου), αφετέρου, ανατίθενται στις Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών και στους προϊσταμένους τους αρμοδιότητες οικονομικών υπηρεσιών, επιπλέον των ήδη ασκούμενων αρμοδιοτήτων τους. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, στις Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών ανατίθενται αρμοδιότητες «για τη διαχείριση θεμάτων προϋπολογισμού, ελέγχου, εκκαθάρισης, ενταλματοποίησης και πληρωμής δαπανών, η άσκηση των αρμοδιοτήτων των παρ. 4 και 5 του άρθρου 24, καθώς και των άρθρων 26, 66 και 69Γ του ν. 4270/2014». Στους προϊσταμένους των ανωτέρω Διευθύνσεων ανατίθενται, μεταξύ άλλων, «αρμοδιότητες προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών ως προς τις εγκρίσεις αν[άληψης] υποχρέωσης, τον έλεγχο, την εκκαθάριση και έκδοση εντολής πληρωμών (...)».

Επισημαίνεται ότι η δομή, η οργάνωση και οι αρμοδιότητες των οικονομι-

κών, εν γένει, υπηρεσιών και των προϊσταμένων τους ρυθμίζονται με τον ν. 4270/2014, υπό τον τίτλο «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ)-Δημόσιο Λογιστικό και άλλες διατάξεις», με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου της 8ης Νοεμβρίου 2011 «σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών». Ειδικότερα, με το άρθρο 24 του ν. 4270/2014, «ενσωματώνονται στην εθνική έννομη τάξη οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 13 της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τους προϊσταμένους οικονομικών υπηρεσιών των Υπουργείων και καθορίζονται τα προσόντα αυτών (...)» (βλ. Αιτιολογική Έκθεση ν. 4270/2014, σελ. 8).

Υπό το φως των ανωτέρω, είναι αυτονόητο ότι η άσκηση των αρμοδιοτήτων οικονομικών υπηρεσιών από τις Διευθύνσεις Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών και τους προϊσταμένους τους οφείλει να εναρμονίζεται, κατά το μέτρο του δυνατού, με τις γενικές κατευθύνσεις του θεσμικού πλαισίου της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ και του ν. 4270/2014, λαμβανομένης, βέβαια, υπόψη της ιδιαιτερότητας του προτεινόμενου σχήματος και του πλέγματος αρμοδιοτήτων των δασικών υπηρεσιών, δοθέντος ότι μεταφέρονται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας ως περιφερειακές υπηρεσίες.

7. Επί του άρθρου 43

Με την προτεινόμενη ρύθμιση επέρχονται αλλαγές στο άρθρο 197 του ν. 4820/2021 ως προς τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

α. Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 συνιστάται «Επενδυτικό Συμβούλιο», με απόφαση του αρμόδιου για την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης Υπουργού, «αρμόδιο για την παρακολούθηση της σύναψης και εκτέλεσης των δανειακών συμβάσεων που συνάπτονται στο πλαίσιο αξιοποίησης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ιδίως των υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών θεσμών και των φορέων των περ. γ) και δ)». Κατά την παράγραφο 2, με απόφαση του ανωτέρω Υπουργού ορίζονται «οι αρμοδιότητες, η σύνθεση του Επενδυτικού Συμβουλίου της παρ. 1, οι προϋποθέσεις για τη νόμιμη συγκρότηση και λειτουργία του, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια», ενώ με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι αποζημιώσεις και αμοιβές των μελών του Επενδυτικού Συμβουλίου, για τις οποίες δεν εφαρμόζονται τα όρια του άρθρου 21 του ν. 4354/2015.

Θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να τεθούν στο κείμενο του νόμου οι βασικές ρυθμίσεις ως προς τη συγκρότηση του Επενδυτικού Συμβουλίου, (π.χ.,

ο αριθμός των μελών του, η γενική περιγραφή των προσόντων τους κ.λπ.), καθώς και ως προς την κατανομή αρμοδιοτήτων και την ενδεχόμενη συνεργασία του με την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (άρθρο 271 του ν. 4738/2020).

β. Στο πρώτο και στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 γίνεται αναφορά σε «αξιολογητές της παρ. 3 του άρθρου 8». Δοθέντος ότι το άρθρο 8 του ν. 4820/2021 ρυθμίζει διαφορετικό ζήτημα (Δικαιοδοτικές αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου), η ανωτέρω αναφορά χρήζει διευκρίνισης (πιθανόν παραπέμπει στον κατάλογο αξιολογητών που θεσπίζεται με το άρθρο 196 παρ. 2 του ν. 4820/2021).

8. Επί του άρθρου 47

Με την προτεινόμενη ρύθμιση εισάγεται ερμηνευτική διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 63 του ν. 2214/1994, ως εξής: «[η] αληθής έννοια (...) είναι ότι το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων έχει τις ατέλειες και τα προνόμια που έχει το Δημόσιο, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους απαλλαγής από την καταβολή των τελών του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Α΄ του Τμήματος Α΄ του ν. 4512/2018 (Α΄ 5), όπως και κάθε άλλο[υ] μεταγενέστερο[υ] ή μη τέλο[υ]ς ή δικαιώμα[τος], όπως ακριβώς το Ελληνικό Δημόσιο, ανεξάρτητα από το πρόσωπο που διενεργεί την κτηματογράφηση». Σύμφωνα δε με την ερμηνευόμενη διάταξη, «[τ]ο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων έχει όλες ανεξαιρέτως τις ατέλειες, τα δικαστικά, διοικητικά, οικονομικά και δικονομικά προνόμια που παρέχονται στο Δημόσιο».

Κατά την έννοια του άρθρου 77 παρ. 2 του Συντάγματος, η αναδρομική ισχύς ερμηνευτικής διάταξης συναρτάται με το αν είναι πράγματι ερμηνευτική, οπότε ανατρέχει στον χρόνο ψήφισης της ερμηνευομένης, σε αντίθετη δε περίπτωση, συνιστά νέα ρύθμιση και ισχύει εφεξής. Εν προκειμένω, η διάταξη εισάγεται με την πανηγυρική διατύπωση «[η] αληθής έννοια (...)», και, σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (σελ. 166), χαρακτηρίζεται ως «ερμηνευτική διάταξη». Περαιτέρω, όμως, για να είναι η προτεινόμενη διάταξη γνησίως ερμηνευτική, πρέπει η ερμηνευόμενη να έχει ασαφή ή αμφίβολη έννοια (η προϋπόθεση της ασάφειας ελέγχεται δικαστικώς, βλ. ΣτΕ Ολ. 5123/1996, Αρμ. 1996, σελ. 1531, ΣτΕ 2700/2003, ΔΦΝ 2004, σελ. 1247), όπως και να περιέχει κενό ή αντινομία, στοιχεία τα οποία δημιουργούν αβεβαιότητα και, ως εκ τούτου, καθιστούν αναγκαία την ερμηνεία της κατά τρόπο που να της προσδίδει συγκεκριμένη πλέον έννοια (βλ. Π. Παραρά, Σύνταγμα 1975-Corpus, II, Κοινοβουλευτικό Δίκαιο, άρθρο 77, 1985, αρ. 3, σελ. 471 επ., Φ. Σπυρόπουλο, Συνταγματικό Δίκαιο, 2006, σελ. 100). Εν προκειμένω η ερμηνευόμενη διάταξη φαίνεται να έχει δημιουργήσει ερμη-

νευτικά ζητήματα, τα οποία απασχόλησαν και το Β΄ Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (βλ. Γνωμοδότηση ΝΣΚ 69/2019).

9. Επί του άρθρου 49

Διά των διατάξεων του άρθρου νομιμοποιούνται, αναδρομικά, και δεν αναζητούνται ως αχρεωστήτως καταβληθείσες, έως του ποσοστού ογδόντα τοις εκατό (80%), οι δαπάνες που καταβλήθηκαν στους Επιθεωρητές του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων για επιδόματα κατά το χρονικό διάστημα από 1.11.2011 έως 30.11.2012.

Παρατηρείται, συναφώς, ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, «[μ]ε το άρθρο 98 παρ. 1 περ. γ` του Συντάγματος καθιερώνεται ο κατασταλτικός έλεγχος των δημοσίων εν γένει δαπανών και ανατίθεται στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Ο κοινός νομοθέτης πάντως δεν κωλύεται να εξειδικεύσει το περιεχόμενο του ως άνω ελέγχου και να καθορίσει, ακόμη και αναδρομικώς, τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις άσκησής του. Στη ρυθμιστική αυτή εξουσία του κοινού νομοθέτη εμπίπτει και η θέσπιση διατάξεων για τη «νομιμοποίηση» δαπανών, εφόσον όμως οι σχετικές ρυθμίσεις δεν είναι τέτοιου είδους και τέτοιας έκτασης ώστε να καταλύεται ουσιαστικώς η ως άνω ελεγκτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να αναιρείται, συνακόλουθα, η δυνατότητα αναζήτησης, μέσω αντίστοιχου καταλογισμού, των χρηματικών ποσών που δαπανήθηκαν παρανόμως (Ολ. Ε.Σ. 981/2016). Ο έλεγχος της συμβατότητας τυχόν «νομιμοποιητικής» δαπανών διάταξης προς την προαναφερόμενη συνταγματική διάταξη δεν μπορεί πάντως να είναι γενικός και αφηρημένος, καθώς συνδέεται με το είδος και το ύψος των συγκεκριμένων κάθε φορά δαπανών που επιδιώκεται να «νομιμοποιηθούν», τη σχέση (αναλογία) των δαπανών αυτών με το σύνολο της οικείας διαχείρισης ή τέλος με τη βαρύτητα της πλημμέλειας (εύρος δημοσιολογιστικής απόκλισης)» (Ε.Σ. Τμ. IV 706/2018).

10. Επί του άρθρου 50

Με την προτεινόμενη ρύθμιση εισάγεται ερμηνευτική διάταξη της περίπτωσης (ι) της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του π.δ. 97/2011, ως εξής: «[η] αληθής έννοια (...) είναι ότι εφαρμόζεται επί του συνόλου των συναπτόμενων διακρατικών συμφωνιών της Ελληνικής Δημοκρατίας με όλα τα Κράτη». Σύμφωνα δε με την ερμηνευόμενη διάταξη, η προθεσμία απόδοσης λογαριασμού των Χρηματικών Ενταλμάτων Προπληρωμής (Χ.Ε.Π.) που αφορούν δαπάνες και προμήθειες εξωτερικού των Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων μπορεί να παρατείνεται «i) μέχρι πέντε (5) έτη για εντάλματα που αφορούν προμήθει[α] υλικών ή παροχή υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται μέσω οί-

κων του εξωτερικού ή Διακρατικών Συμφωνιών (BWB), εφόσον διαπιστώνεται από τον Αρχηγό του οικείου Γενικού Επιτελείου αδυναμία ολοκλήρωσης των προβλεπόμενων παραδόσεων και διαδικασιών».

Εν προκειμένω, η διάταξη εισάγεται με την πανηγυρική διατύπωση «[η] αληθής έννοια (...)», και σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (σελ. 173) συνιστά «αυθεντική ερμηνεία από μέρους του νομοθέτη». Περαιτέρω, όμως, όπως επισημαίνεται και ανωτέρω (βλ. Παρατήρηση υπ' αρ. 8), για να είναι η προτεινόμενη διάταξη γνησίως ερμηνευτική, πρέπει η ερμηνευόμενη να έχει ασαφή ή αμφίβολη έννοια, όπως και να περιέχει κενό ή αντινομία, στοιχεία τα οποία δημιουργούν αβεβαιότητα και, ως εκ τούτου, καθιστούν αναγκαία την ερμηνεία της κατά τρόπο που να της προσδίδει συγκεκριμένη πλέον έννοια.

Σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (σελ. 167 και 168), στη συγκεκριμένη περίπτωση «καθίσταται σαφές» ότι η ρύθμιση αφορά «διακρατικές συμφωνίες της χώρας με όλα τα κράτη συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών με την Υπηρεσία Προμηθειών του NATO (N.S.P.A.)». Επομένως, κρίσιμο είναι το αν η ερμηνευόμενη διάταξη δημιουργεί ασάφεια, αβεβαιότητα ή αμφιβολία ως προς την ένταξη των ανωτέρω συμφωνιών στο ρυθμιστικό της περιεχόμενο.

11. Επί του άρθρου 57

Διά του άρθρου 57 τροποποιείται το άρθρο 31 του ν. 3883/2010 αναφορικά με τις κρίσεις Αξιωματικών, προκειμένου, κατά την Αιτιολογική Έκθεση, «(...) να προβλεφθεί ότι οι Συνταγματάρχες και αντίστοιχοι των άλλων Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων έχουν, μεταξύ άλλων, ως δυνατή κρίση αυτή του «διατηρητέου» κατά τις κατ' έτος, πλέον, κρίσεις τους».

Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι έχουν κριθεί από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 1526/2017) τα ακόλουθα: «(...) Επειδή, περαιτέρω, από το συνδυασμό των προπαρατεθεισών διατάξεων συνάγεται ότι η κατ' εφαρμογή αυτών κρίση του αξιωματικού ως ευδοκίμως τερματίσαντος τη σταδιοδρομία του, για το λόγο ότι δεν συγκεντρώνει σε εξαίρετο βαθμό, δηλ. σε βαθμό 10 όλα τα ιδιάζοντα ουσιαστικά προσόντα προς κάλυψη ανώτερης θέσης, δεν εμπεριέχει και την κρίση ότι δεν μπορεί να αποκτήσει αυτά στο μέλλον και ότι δεν θεωρείται κατάλληλος για την άσκηση των καθηκόντων του βαθμού του, ώστε να κριθεί διατηρητέος στον αυτό βαθμό. Συνεπώς, το οικείο Συμβούλιο, πριν κρίνει τον αξιωματικό ως ευδοκίμως τερματίσαντα τη σταδιοδρομία του, οφείλει να ερευνήσει κατά πόσο αυτός είναι δυνατόν να κριθεί βάσει των στοιχείων του ατομικού του φακέλου, ως διατηρητέος στον αυτό βαθμό και να αιτιολογήσει την τυχόν αντίθετη κρίση του. (...) (βλ. ΣτΕ 3608/2015, 2520/2012, 2319/2007, 643, 2777/2006, 72, 217, 1722, 2146/2005, 2913, 3209/2004).»

12. Επί του άρθρου 59

Διά της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 59 ορίζεται ότι: «... 2. Οι διοικητικές πράξεις, με τις οποίες αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων κρίθηκαν ως ευδοκίμως τερματίσαντες λόγω κατάληψης ορίου ηλικίας κατά τις τακτικές ή έκτακτες κρίσεις του έτους 2021, ανακαλούνται από την ημερομηνία έκδοσής τους και οι ως άνω αξιωματικοί επανακρίνονται σε έκτακτες κρίσεις εντός του έτους 2022 σύμφωνα με τα όρια ηλικίας του άρθρου 55 του παρόντος. Οι ως άνω επανακρίσεις λογίζονται αναδρομικά ως κρίσεις του έτους 2021. Οποιαδήποτε σχετική διαπιστωτική πράξη, η οποία έχει εκδοθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, παύει αυτοδίκαια να ισχύει».

Έχουν επισημανθεί, και σε προηγούμενες εκθέσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής (βλ. Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του νομοσχεδίου «Ρυθμίσεις μέριμνας προσωπικού Ενόπλων Δυνάμεων, Στρατολογίας, Στρατιωτικής Δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις», ν. 4609/2019, Παρατήρηση υπ' αριθ. 3), οι εξής σκέψεις ως προς την αναδρομική ισχύ των νόμων: «(...) Σχετικώς σημειώνεται ότι ο νομοθέτης δεν εμποδίζεται κατ' αρχήν να προσδώσει στον νόμο αναδρομική ισχύ. Κατά τη νομολογία, «[τ]ο άρθρο 2 του ΑΚ εκφράζει τη γενικότερη αρχή του δικαίου περί μη αναδρομικότητας των νόμων, που αποβλέπει στην κατά το δυνατό βεβαιότητα των δικαιωμάτων, στην ασφάλεια των συναλλαγών και στη σταθερότητα δικαίου, η οποία (αρχή) όμως δεν κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα και έτσι η διάταξη αυτή δεν έχει αυξημένη τυπική ισχύ. Επομένως, ο κοινός νομοθέτης δεν κωλύεται, κατ' αρχήν, να προσδώσει στο νόμο αναδρομική δύναμη, με περιορισμό στη μη προσβολή συνταγματικώς προστατευόμενων δικαιωμάτων. Στο νόμο δε μπορεί να δοθεί αναδρομική δύναμη ρητά ή σιωπηρά (έμμεσα), όταν, δηλαδή, από την έννοια και το σκοπό του συνάγεται νομοθετική βούληση περί αναδρομικής ισχύος του, ώστε να ρυθμιστούν και περασμένα γεγονότα ή σχέσεις του παρελθόντος. Εξαιρέσεις από το επιτρεπτό της αναδρομικής ισχύος του νόμου προβλέπονται στα άρθρα 7 παρ. 1 και 78 παρ. 2 του Συντάγματος. Από την απόλυτη απαγόρευση στο Σύνταγμα της αναδρομικότητας αυτών των κατηγοριών νόμων συνάγεται ότι στις άλλες περιπτώσεις η αναδρομική ισχύς είναι μεν επιτρεπτή, δεν μπορεί, όμως, να υπερβεί τα όρια που θέτουν τα άρθρα 4 και 17 του Συντάγματος, καθώς και οι υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που κυρώθηκαν με το ν.δ. 53/1974» (βλ. ΑΠ 113/2017 και ΑΠ [ΟΛ] 3/2016).

Ο νόμος επιβάλλεται να έχει αναδρομική ισχύ όταν η αναδρομικότητα αποτελεί μέσο πραγμάτωσης του περιεχομένου της αρχής της ισότητας στην πράξη, πράγμα που δύναται να συμβαίνει κυρίως όταν α) ο νόμος συμπληρώνει ή τροποποιεί προηγούμενη νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση και εντάσσει σε αυτή ή αντιθέτως εξαιρεί από αυτή περιπτώσεις οι οποίες, βάσει της αρχής της ισότητας, κρίθηκε, αντιστοίχως, ότι, κατά τρόπο αντισυνταγματικό, είτε εξαιρέθηκαν από την εφαρμογή της είτε εντάχθηκαν στο πλαίσιο της, ή β) η αναδρομικότητα επιβάλλεται για την ικανοποίηση αναγκών που αφορούν είτε γενικότερο, δημόσιο ή κοινωνικό, συμφέρον είτε υπέρτερο εθνικό συμφέρον (βλ. Πρ. Παυλόπουλο, Συμβολή στη νομική θεμελίωση των ορίων της αναδρομικής ισχύος του νόμου, ΤοΣ 1985, σελ. 297-313, ιδίως, 312-313). Η επιλογή εξ άλλου, του χρόνου αναδρομής εναπόκειται, καταρχήν, στον νομοθέτη, η ρύθμιση όμως πρέπει να είναι γενική και αντικειμενική (ενδεικτικώς, ΣτΕ 3449/2007).»

Προβληματισμός γεννάται, εν προκειμένω, ως προς τον τρόπο αναδρομικής εφαρμογής της ρύθμισης της προτεινόμενης διάταξης, επί των πινάκων κρίσεων του άρθρου 21 του ν. 3883/2010, δοθέντος ότι έχουν ήδη εκδοθεί οι σχετικές διοικητικές – διαπιστωτικές – πράξεις αποστρατείας και έχουν αναπτύξει τις έννομες συνέπειές τους για τους Αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων που κρίθηκαν ως ευδοκίμως τερματίσαντες λόγω κατάληψης ορίου ηλικίας, κατά τις τακτικές ή έκτακτες κρίσεις του έτους 2021. Περαιτέρω, στην Αιτιολογική Έκθεση δεν διευκρινίζονται οι λόγοι επέκτασης της αναδρομικής ισχύος της διάταξης για ένα μόνο έτος και, συνεπώς, τίθεται ερώτημα αν θα ήταν δυνατόν, για λόγους ίσης μεταχείρισης, να περιλαμβάνονται και οι διοικητικές πράξεις αποστρατείας προηγούμενων ετών.

13. Επί του άρθρου 60

Με την προτεινόμενη ρύθμιση, η οποία εντάσσεται ως αυτοτελές Κεφάλαιο στο Μέρος Ε΄ του νομοσχεδίου, προβλέπεται, ειδικά για τους ομογενείς με αλβανική ιθαγένεια και τους ομογενείς που προέρχονται από την πρώην Σοβιετική Ένωση, διαφορετικός τρόπος υπολογισμού της εθνικής σύνταξης. Συγκεκριμένα, διευκολύνεται η απονομή πλήρους εθνικής σύνταξης στα ανωτέρω πρόσωπα με τον ορισμό, ως βάσης υπολογισμού, τα τριάντα (30) έτη διαμονής στην Ελλάδα, αντί των σαράντα (40) ετών που είναι ο γενικός κανόνας.

α. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, το νομοσχέδιο, συνοδεύεται από γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

της 16ης Φεβρουαρίου 2022 και της 2ας Μαρτίου 2022. Ενημερωτικά σημειώνεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ., ενδεικτικώς, ΕΛΣ Ολ. 983/1998, 436/2018), «η θεσπιζόμενη γνωμοδοτική αρμοδιότητα αυτού κατά την διαδικασία ψηφίσεως συνταξιοδοτικών νόμων είναι εξαιρετικής φύσεως και ιδιαίτερης σημασίας, γιατί προνοεί για την διαφώτιση της Βουλής κατά την ψήφιση των ειδικών αυτών νόμων και την προφύλαξή της από την θέσπιση διατάξεων που αντιβαίνουν σε βασικούς κανόνες της κείμενης συνταξιοδοτικής νομοθεσίας ή που δημιουργούν προνόμια για ορισμένη κατηγορία συνταξιούχων». Για τις γνωμοδοτικές αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 192 επ). Εξ άλλου, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια επί των οποίων απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πρέπει να είναι ειδικά. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατ' ενάσκηση σχετικής γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς του, έκρινε ότι η συνταγματική αυτή επιταγή τυγχάνει εφαρμογής και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο, δηλαδή αυτοτελές, κεφάλαιο του νομοσχεδίου (βλ., σχετικώς, Πρακτ. Ολομ. της 7ης Ιουνίου 2017, 8ης Μαΐου 2017 και 20ης Φεβρουαρίου 2012), περαιτέρω δε και όταν υπάρχει ειδική αναφορά στον τίτλο του νομοσχεδίου ως προς τις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του (βλ., συναφώς, και Πρακτ. Ολομ. της 10ης Απριλίου 2019).

β. Στο εδάφιο γ' της προτεινόμενης ρύθμισης ορίζεται ότι «[ω]ς προς τις λοιπές προϋποθέσεις υπολογισμού της εθνικής σύνταξης ισχύει η παρ. 2 καθώς και οι παρ. 3-6 του παρόντος [άρθρου 7 του ν. 4387/2016]». Η παράγραφος 4 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016 αφορά συνταξιούχους που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη λόγω ανικανότητας, στους οποίους χορηγείται, είτε μέρος, είτε το πλήρες ποσό της εθνικής σύνταξης, ανάλογα με το ποσοστό ανικανότητας (για ποσοστό ανικανότητας από 50% έως και 66,99% χορηγείται το 50% της εθνικής σύνταξης, για ποσοστό ανικανότητας από 67% έως και 79,99% χορηγείται το 75% της εθνικής σύνταξης, και για ποσοστό ανικανότητας από 80% και άνω χορηγείται το πλήρες ποσό της εθνικής σύνταξης). Εν προκειμένω, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα αν – και αν ναι, πώς; – μπορούν να συντρέξουν οι κανόνες μείωσης της σύνταξης λόγω ανικανότητας με τους κανόνες μείωσης της σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος βάσει των ετών διαμονής στην Ελλάδα (βλ. και Πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 16ης Φεβρουαρίου 2022, σελ. 8).

14. Επί του άρθρου 64

α. Διά του άρθρου 64 παρ. 1 προστίθενται παράγραφοι 6, 7 και 8 στο άρθρο 52 του ν. 4837/2021 (Α' 178) σχετικά με την ημιαυτόνομη διαβίωση σε διαμερίσματα των ατόμων δεκαπέντε ετών και άνω που διαβιούν σε Μονάδες Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας. Σύμφωνα με τη διατύπωση της παρ. 7, «Όταν ο δικαιούχος φορέας είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου της περ. α) της παρ. 5, για την εκ μέρους του μίσθωση κατοικιών για τη χρήση τους ως διαμερισμάτων ημιαυτόνομης διαβίωσης δεν εφαρμόζεται η ισχύουσα νομοθεσία περί μίσθωσης ακινήτων από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.». Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων (Αθήνα 2020), «Γενικές παραπομπές, όπως «σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις» ή «κατά την κείμενη νομοθεσία» ή «σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία», δεν είναι αποδεκτές. Επιβάλλεται η παραπομπή σε συγκεκριμένες διατάξεις.» (5.1.6.α. Παραπομπές).

β. Διά του άρθρου 64 παρ. 2 τροποποιείται η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 59 του ν. 4837/2021 σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος «Ημιαυτόνομη Διαβίωση σε Διαμερίσματα των ατόμων δεκαπέντε ετών και άνω». Με την προτεινόμενη διάταξη εισάγονται αποκλίσεις από τις διαδικασίες μίσθωσης διαμερισμάτων κατά την οικεία νομοθεσία και, ειδικότερα, προβλέπεται διαδικασία αδειοδότησης των διαμερισμάτων ημιαυτόνομης διαβίωσης από την οικεία Περιφέρεια «κατά παρέκκλιση της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 2345/1995 (Α' 213) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθεισών αποφάσεων». Υπενθυμίζεται ότι η παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 2345/1995 προβλέπει την έκδοση υπουργικών αποφάσεων για τη σύσταση και λειτουργία πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων επιτροπών που θα αποφαίνονται για την καταλληλότητα των χώρων και τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ως προς τη λήψη άδειας λειτουργίας για την παροχή οργανωμένων κοινωνικών υπηρεσιών. Εφόσον με την προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 64 παρ. 2 του παρόντος εισάγεται παρέκκλιση από την ως άνω διαδικασία, ερωτάται αν κρίνεται σκόπιμο να καθορισθεί το αρμόδιο όργανο για την έκδοση απόφασης επί της καταλληλότητας ή μη των χώρων που προορίζονται για το πρόγραμμα «Ημιαυτόνομη Διαβίωση σε Διαμερίσματα των ατόμων δεκαπέντε ετών και άνω».

Περαιτέρω, με την ίδια διάταξη προστίθεται τελευταίο εδάφιο στην παρ. 1 του άρθρου 59 του ν. 4837/2021, που προβλέπει ότι «Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων δύνανται να ορίζονται παρεκκλίσεις από την εφαρμογή της απόφασης του πρώτου εδαφίου στα δια-

μερίσματα ημιαυτόνομης διαβίωσης του πιλοτικού προγράμματος της παρ. 8 του άρθρου 52, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την υλοποίηση του πιλοτικού αυτού προγράμματος». Προβληματισμός γεννάται, εν προκειμένω, δεδομένου ότι η διάταξη περιλαμβάνει ευρεία και γενική νομοθετική εξουσιοδότηση για την κατά παρέκκλιση ρύθμιση ζητημάτων, χωρίς να προσδιορίζει το αντικείμενο και τα όριά της (βλ. Αντ. Παντελή, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, 2020, παρ. 440, σελ. 464-466, Επ. Σ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, том.1, Αθήνα 2017, σελ. 49-50).

15. Επί του άρθρου 72

Με την προτεινόμενη ρύθμιση αντικαθίσταται το άρθρο 12 του ν. 4759/2020, με το οποίο ρυθμίζεται η οριοθέτηση προϋφιστάμενων του 1923 οικισμών, καθώς και οικισμών με πληθυσμό κάτω των δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων που φέρονται απογεγραμμένοι ως αυτοτελείς σε απογραφή προ του έτους 1983. Σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης επί του ισχύοντος άρθρου 12 «[η] διαδικασία για την οριοθέτηση οικισμών προσαρμόζεται στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς απαιτείται να γίνει με προεδρικό διάταγμα σε κάθε περίπτωση».

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 1268/2019 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, «όπως κρίθηκε με την απόφαση 3661/2005 της Ολομελείας του Δικαστηρίου, καθ' ερμηνεία, ιδίως, των άρθρων 43 παρ. 2 και 24 του Συντάγματος, η πράξη οριοθετήσεως ενός οικισμού αποτελεί ρύθμιση γενικού πολεοδομικού σχεδιασμού, η οποία τον υπάγει στο κανονιστικό πεδίο εφαρμογής των οικείων ρυθμίσεων για την αντίστοιχη κατηγορία Οικισμών (...). Εν όψει τούτου η πράξη οριοθετήσεως οικισμού είναι κανονιστικής φύσεως, δεδομένου δε ότι δεν αποτελεί τοπική υπόθεση ούτε τεχνικό ή λεπτομερειακό ζήτημα, δεν επιτρέπεται να ενεργείται με πράξη άλλου οργάνου της Διοικήσεως αλλά με προεδρικό διάταγμα. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο προκειμένου περί οικισμών οι οποίοι εμπίπτουν σε ευαίσθητα οικοσυστήματα, ή τελούν υπό ειδική προστασία, όπως οι κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι, οι ιστορικοί ή παραδοσιακοί Οικισμοί κ.λπ. (ΣΕ 3661/2005 Ολομ., 1481/2015, 4446/2010, 1712/1998, 2072/1997 7μ. κ.ά.)». Περαιτέρω, σύμφωνα με την ίδια απόφαση, «για την οριοθέτηση των προ του 1923 Οικισμών (...) η κρίση της αρμόδιας αρχής για την ύπαρξη και την ακριβή θέση των ορίων του οικισμού πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένη, με την επίκληση συγκεκριμένων στοιχείων (...) από τα οποία πρέπει να προκύπτει τόσο η ύπαρξη του οικισμού ως συγκεκριμένου λειτουργικού οικιστικού συνόλου με οικοδομές, κοινοχρήστους χώρους και χώρους κοινωφελών εγκαταστάσεων, όσο και τα

ακριβή όριά του (ΣΕ 2052/2003, πρβλ. Π.Ε. 187/2011, 32/2009²⁴, 74/2008 κ.ά.). Κατά την οριοθέτηση των εν λόγω οικισμών λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη μέχρι το 1923 πραγματική κατάσταση αυτών και όχι οι τυχόν μεταγενέστερες επεκτάσεις και αλλοιώσεις τους (ΣΕ 1481/2015, 2128/2014, 4446/2010, 2318/2004, 2052/2003)», ενώ, για την οριοθέτηση των (κοινών) οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκους, «όπως έχει κριθεί (ΣΕ 5248/1995 7μ., 893/2005) (...) ληπτέα υπ' όψη πραγματική κατάσταση αυτών είναι η υφιστάμενη στις 14-03-1983 (...). Τούτων παρέπεται ότι δεν επιτρέπεται επανακαθορισμός των ορίων οικισμού με βάση νέα πραγματική κατάσταση, η οποία προέκυψε μετά τον αρχικό καθορισμό τους, τα δε όρια οικισμού που καθορίζονται με βάση τις προαναφερόμενες διατάξεις επιτρέπεται να τροποποιηθούν μόνο για λόγους νομιμότητας, όπως είναι η πλάνη περί τα πράγματα, με πράξη, η οποία επιβάλλεται να αιτιολογείται ειδικώς με αναφορά σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά και στοιχεία (ΣΕ 5248/1995 7μ., 893/2005, Π.Ε. 182/2009, 264/2007, 153/2002 κ.ά.)». Τέλος, κατά την ίδια απόφαση, «η επέκταση των οικισμών πρέπει να είναι λελογισμένη και να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, ενεργείται δε με ΠΔ στο πλαίσιο του προσήκοντος χωροταξικού σχεδιασμού, σύμφωνα με τις οικείες για κάθε κατηγορία οικισμών διατάξεις (...)» (βλ. ΣτΕ 1268/2019).

Συναφώς προς τα ανωτέρω, με την προτεινόμενη ρύθμιση προβλέπεται η έκδοση προεδρικού διατάγματος με το οποίο ορίζονται τα κριτήρια, ο τρόπος και οι διαδικασίες οριοθέτησης των ανωτέρω οικισμών, η οποία γίνεται στο πλαίσιο είτε Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Τ.Π.Σ.) είτε Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Ε.Π.Σ.), είτε αυτοτελούς προεδρικού διατάγματος. Επίσης, ορίζεται ότι «[γ]ια τους ήδη οριοθετημένους οικισμούς δεν είναι επιτρεπτή η διεύρυνση των ορίων τους με νέα διοικητική πράξη οριοθέτησης, παρά μόνο για λόγους νομιμότητας κατά την αρχική οριοθέτηση του οικισμού, όπως για πλάνη περί τα πράγματα» (παράγραφοι 1 έως 5). Στη συνέχεια, όμως, με την παράγραφο 6 εισάγεται εξαίρεση ως προς τη δυνατότητα πολεοδόμησης και επέκτασης των οικισμών, καθώς ορίζεται ότι «[μ]έχρι την έγκριση των σχεδίων αυτών [Τ.Π.Σ. και Ε.Π.Σ.] για την πολεοδόμηση και επέκταση οικισμού απαιτείται η ύπαρξη εγκεκριμένου Γ.Π.Σ. [Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου] ή Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)», ενώ «[σ]ε περίπτωση που για το εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. η Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. δεν έχει τηρηθεί η διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και δεν έχει εκπονηθεί Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (...) είναι δυνατό να εκπονηθεί και να εγκριθεί Σ.Π.Μ.Ε. για τον εκάστοτε οικισμό (...)».

Υπό το φως των ανωτέρω, τίθεται το ερώτημα αν θα ήταν σκόπιμο, η εκπόνηση και έγκριση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) για τον εκάστοτε οικισμό να τεθεί ως υποχρέωση και όχι ως δυνατότητα, ή, άλλως, να τεθούν κριτήρια σύμφωνα με τα οποία η Σ.Μ.Π.Ε. είναι υποχρεωτική (π.χ., ανάλογα με το εύρος της επέκτασης/πολεοδόμησης, τις πιθανές επιπτώσεις στο περιβάλλον κ.λπ.), δοθέντος ότι πρόκειται για κατ' εξαίρεση διαδικασία, μέχρι την έγκριση των Τοπικών ή Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (Τ.Π.Σ. ή Ε.Π.Σ.).

16. Επί του άρθρου 80

Με την προτεινόμενη ρύθμιση, με την οποία αντικαθίσταται το άρθρο 67 του ν. 998/1979, επιχειρείται, εκ νέου, η διευθέτηση του ζητήματος των αγρών που άλλαξαν μορφή, όπως είναι και ο τίτλος του άρθρου ή, άλλως, των δασωθέντων αγρών, όπως ήταν και ο αρχικός τίτλος της διάταξης του 1979. Εν ολίγοις, πρόκειται περί εκτάσεων οι οποίες, σε προγενέστερο χρονικό διάστημα, προ του έτους 1945, ήταν αγροτικές, έπαψαν αργότερα να καλλιεργούνται, λόγω των ιδιαίτερων ιστορικών συνθηκών, και απέκτησαν με την πάροδο του χρόνου δασική μορφή, οπότε και προέκυψε, και προκύπτει, αφενός, ζήτημα ιδιοκτησιακού καθεστώτος των ανωτέρω εκτάσεων, αφετέρου, ζήτημα εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας και του επιτρεπτού ή μη της εκμετάλλευσής τους. Το άρθρο 67 του ν. 998/1979 τροποποιήθηκε έκτοτε με το άρθρο 14 του ν. 1734/1987, με το άρθρο 39 του ν. 4280/2014, με το άρθρο 6 του ν. 4467/2017, με το άρθρο 140 του ν. 4483/2017, και με το άρθρο Τέταρτο του ν. 4617/2019, ενώ σχετικά ήταν και τα άρθρα 12 και 21 παρ. 8 του ν. 3208/2003, τα οποία καταργήθηκαν με το άρθρο 53 του ν. 4280/2014 (βλ. Έκθεση Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του νομοσχεδίου «Τροποποιήσεις διατάξεων της δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις», ν. 44687/2017, όπου και παραπομπή σε σχετική νομολογία επί του προγενέστερου καθεστώτος. Βλ. επίσης και ΣτΕ 744/2019).

Σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (σελ. 915), «επιχειρείται η επίλυση του ιδιοκτησιακού ζητήματος των αγροτικών εκτάσεων που δασώθηκαν λόγω εγκατάλειψης της καλλιέργειάς τους και η ρύθμιση της προστασίας και διαχείρισης αυτών ανάλογα με τη μορφή που φέρουν σήμερα, ήτοι αν πρόκειται για δάση της παρ. 1 του άρθρου 3 ή για δασικές εκτάσεις της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 998/1979». Πράγματι, σε συνέχεια των προγενέστερων ρυθμίσεων, η ρύθμιση διακρίνει μεταξύ των περιπτώσεων κατά τις οποίες οι πρώην αγροτικές εκτάσεις έχουν γίνει δάση (άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 998/1979), και αυτών που έχουν γίνει δασικές εκτάσεις (άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 998/1979). Ως προς τις πρώτες, εξακολουθεί μεν να εφαρμόζεται η δασι-

κή νομοθεσία, ορίζεται δε ότι επιτρέπεται, υπό προϋποθέσεις, η γεωργική και δενδροκομική τους εκμετάλλευση. Ως προς τις δεύτερες, ορίζεται ότι δεν υπάγονται στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, και επιτρέπεται η απομάκρυνση της φυόμενης δασικής βλάστησης.

Οι κυριότερες αλλαγές που επέρχονται με την προτεινόμενη ρύθμιση είναι οι εξής:

Ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς επί των ανωτέρω εκτάσεων, ορίζεται ότι το Δημόσιο δεν προβάλλει δικαιώματα κυριότητας, εφόσον δεν θεμελιώνονται βάσει τίτλου, και, ταυτόχρονα, καταργείται η υφιστάμενη διαδικασία αναγνώρισης των εκτάσεων ως ιδιωτικών, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, μετά από εισήγηση του αρμόδιου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών, και προσκόμιση τίτλων ιδιοκτησίας νόμιμα μεταγεγραμμένων από τον ιδιώτη. Αν πρόκειται περί δασών, «[δ]ικαίωμα να ζητήσουν την αλλαγή χρήσης για γεωργική και δενδροκομική εκμετάλλευση [κατόπιν άδειας του Γενικού Διευθυντή Δασών] έχουν όσοι αξιώνουν δικαιώματα κυριότητας (...) δυνάμει τίτλων νόμιμα μεταγεγραμμένων», ενώ, αν πρόκειται περί δασικών εκτάσεων, «ο ενδιαφερόμενος, προκειμένου να αποδείξει το έννομο συμφέρον του να αιτηθεί την απομάκρυνση της δασικής βλάστησης [κατόπιν άδειας του οικείου Δασάρχη ή του Διευθυντή Δασών], συνυποβάλλει με την αίτησή του είτε συμβολαιογραφικούς τίτλους, είτε δήλωση στοιχείων ακινήτων (Ε9), είτε ένορκες βεβαιώσεις, είτε οποιοδήποτε άλλο στοιχείο από το οποίο να πιθανολογείται ο νομικός δεσμός του με το ακίνητο».

Ως προς τις προϋποθέσεις αλλαγής χρήσης για γεωργική και δενδροκομική εκμετάλλευση εκτάσεων που έχουν γίνει δάση, προστίθεται ως προϋπόθεση το ότι «η συγκεκριμένη έκταση, λόγω της θέσης, της αλληλεξάρτησης και της σύνδεσής της με τις γειτονικές δασικού χαρακτήρα εκτάσεις, δύναται να ανακτήσει τη δασική της βλάστηση με φυσική αναγέννηση, μετά το πέρας της γεωργικής εκμετάλλευσης». Η προϋπόθεση ότι «οι εδαφολογικές και οικολογικές συνθήκες συνηγορούν υπέρ αυτού του τρόπου εκμετάλλευσης» διατηρείται, πλην όμως, διαγράφεται η συνέχεια του εδαφίου «χωρίς να παραβλάπτεται η λειτουργία του δασικού οικοσυστήματος από την απώλεια του φυσικού στοιχείου».

Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι η διευθέτηση του ζητήματος των δασωθέντων αγρών προϋποθέτει στάθμιση επί της προστασίας διαφορετικών έννομων αγαθών. Αφενός, της προστασίας της ιδιοκτησίας επί των ανωτέρω εκτάσεων, της συμμετοχής στην οικονομική ζωή και της οικονομικής ανά-

πτυξης ορεινών και ημιορεινών περιοχών, αφετέρου, της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, των δασών και των δασικών εκτάσεων. Υπό το φως των ανωτέρω, θα μπορούσε να δημιουργηθεί προβληματισμός ως προς τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δασωθείσες ιδιωτικές εκτάσεις αποτελούν, πλέον, αυτοτελώς ή εν μέρει, οργανικό σύνολο μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα (δασικό οικοσύστημα), και η αλλαγή χρήσης των εκτάσεων, ενδεχομένως, διασπά την αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση των συστατικών μερών της δασοβιοκοινότητας, πολλώ δε μάλλον, όταν πρόκειται περί προστατευόμενων περιοχών των οποίων το καθεστώς διατήρησης διέπεται και από το ενωσιακό δίκαιο.

Αθήνα, 21 Μαρτίου 2022

Οι Εισηγητές
Αλέξανδρος Κεσσόπουλος
Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης
Αθηνά Κοντογιάννη
Επιστημονικοί Συνεργάτες
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών